

Xavier Bertran, el velocista

CARLES MIRÓ

NARRATIVA

Xavier Bertran, *Amb la ploma al cos*.
EMPÚRIES. Barcelona, 2004.

El cas de Xavier Bertran (Terrassa, 1968) s'explica perfectament. Però l'explicació no és la primera que li acudiria a qui només sàpiga d'ell que l'ha vist en diferents programes de televisió interpretant home del temps que es va inventar fa uns anys: el demencial Vicenç Cartanyà. No, Xavier Bertran no és simplement algú que aprofita que és més o menys conegut per treure un llibre. Hi ha, això sí, una continuïtat entre la seva feina com a actor (sobretot quan interpreta personatges que ha escrit ell), com a dramaturg (Guillermo Gallardo en *Gimiendo a lo [sic] lindo*, *Entre dos senos*), com a guionista (*Plats bruts*, *7 de notícies*) i com a autor d'aquest llibre.

Amb la ploma al cos és un recull d'articles; cent quaranta-nou articles –no són pas tots els que ha escrit– que, primer, es publicaven en un diari local i, des de fa dos anys, surten a *La Vanguardia*. Com que han sortit en un diari, és indiscutible que són articles, però segurament seria més exacte dir que són contes. Són contes molt breus: Bertran en té prou amb una pàgina per adoptar una veu del tot creïble (la del personatge que més li convé en cada cas), esbossar una història (sovint delirant, i sempre muntada a partir d'elements quotidians o d'actualitat, pròxims), portar-la fins a les últimes conseqüències i deixar KO el lector, en estricte compliment de la repetidíssima màxima de Julio Cortázar: que la novel·la és un combat que es guanya per punts, però que el conte s'ha de guanyar per KO.

No es tracta, doncs, d'una operació de reciclatge i té tota la raó de ser que amb aquests articles se'n faci llibre. S'ha fet agrupant-los per temes: hi ha articles que tenen com a pretext una festivitat o una data memorable (*Dates assenyalsades*), n'hi ha sobre el matrimoni (*Ens casem*), sobre els fills (*Els nostres fills*), sobre sexe (*Carn i sexe*), sobre anar de festa (*¿Fumes o beus?*), sobre els rics i els reis (*Sang blava*), etcètera. Una llista així diu poca cosa i no garanteix res. Amb aquests temes tant es poden fer articles boníssims com píffies insofribles. Més que donar raons generals, és qüestió de veure Bertran en acció. Hi ha, per exemple, un article titulat *Golf*, escrit quan a Terrassa es parlava de fer-hi un camp de golf i hi havia protestes. Aparent-

ment, és un article massa local, massa datat (és a dir, caducat), no apte per aparèixer en un llibre. Però, quan el llegim, l'ocasió que va motivar la peça de Bertran –la major part dels lectors la desconixeran– apareix com a del tot secundària.

PARÒDIA I SALT INESPERAT

El que compta és com, de seguida, adopta el paper que s'ha empescat per tractar el tema defensor dels camps de golf i com s'hi manté coherent en tot moment. L'article arrenca així: "Estic trist, dolgut, enfonsat. No ens entenen. Hi ha gent que s'entesta a no veure allò que és obvi: els catalans portem el golf a la sang. Venim al món amb un swing sota el braç, amb l'esperança d'un birdie gravada als ulls, amb la força d'un tigre ubicada al canell. Per nosaltres, no és una qüestió lúdica, recreativa, un hobby capritxós que ens ajuda a oblidar l'estrès i els problemes de

ó-, i, quan ja ha agafat prou embranzida, tanca el paràgraf (l'article continua) així: "Senyors, fan falta dotzenes de camps nous per tal de poder albergar els milers de necessitats, els milers d'afectats per aquesta greu manca que, dia rere dia, ens enfonsa sota el pes del nostre Rolex". L'efecte còmic obtingut per la dissonància de lligar aquest ens enfonsat –que en principi es referia a un enfonsament d'ànims– amb el sota el pes del Rolex supera de molt la fàcil ridiculització de la paròdia. Aquests exemples estan trets de quinze línies dels contes-articles d'*Amb la ploma al cos*, però se'n poden trobar a cada pàgina; crec n'hi ha prou per veure que el talent, el treball i la malícia que calen per fer la comèdia de la qualitat que Xavier Bertran la fa no permeten de cap manera despatxar-lo senzillament com un autor de disbarats més, un gracioset qualsevol.

EL POLIFACÈTIC XAVIER BERTRAN PUBLICA UN RECELL D'ARTICLES-CONTES

JORDI SOTERAS

pròstata; per nosaltres el golf és una necessitat vital com ho són l'aire, les operes del Liceu i l'aigua, aquesta aigua que se'n vol negar". Encara que les primeres frases no siguin exageracions i prou, que vagin una mica més enllà de la mera paròdia –el recurs gairebé únic de la majoria d'humoristes de per aquí–, amb l'e- ("l'aire, les òperes del Liceu i l'aigua") arribem a un recurs expressiu d'ordre superior: en primer lloc, per la barreja d'elements heterogenis (posar les òperes del Liceu, entremig d'elements "vitals") i, després, pel salt inesperat, naturalment gratuït –i d'aquí el seu efecte hilarant–, que va de l'aigua (en general, element "vital") a l'aigua concretíssima i prosaica que s'utilitza per regar la gespa dels camps de golf. L'article segueix amb la descripció dels extrems desesperats a què arriben aquests fanàtics del golf que no tenen cap –novament, doncs, recorre l'exageraci-

Com tots els còmics no inofensius, Bertran fa objecte de les seves ires el discurs dels poderosos, especialment el discurs de la correcció política. A *Sense hostia* presenta un nen, fill d'uns "pares molt liberals, oberts, tolerants i hippies", asfixiat per una atmosfera familiar plena de bones intencions que sembla treta dels sermons del Fòrum 2004. Fins aquí, res que no haguem sentit o llegit en molts altres llocs. Que el nen xoqui amb els seus pares perquè vol fer la comunió, tampoc gaire res d'especial. És una broma coneguda, gastada i tot. Bertran va un pas més enllà i fa aparèixer un capellà pedòfil que capgira tota la història, i val la pena veure com se'n surt sense que el conte es converteixi un al·legat a favor ni en contra de res, sense haver de renunciar al to de comèdia –per allò que no es pot fer broma de tot– i sense posar-se a alligóner el lector, que no podia demanar d'una narració una felicitat més completa.

POESIA

En el nom del pare

MANEL ZABALA

Ferran Anell, *Contra els poetes*.
Edició bilingüe. Traducció al castellà
d'Andrés González. L'ESGUARD.
Santa Coloma de Gramenet, 2004.

Charles Bukowski és un dels poetes més imitats del món, més i tot que Bécquer. Ferran Anell n'és un seguidor, de Bukowski, que no vol dir imitador. Parin atenció a les fotos de la coberta i de les solapes. Coberta: la barra d'un bar en penombra (el Blue Monk de Santa Coloma de Gramenet), dalt de la barra hi ha una gerra gran de cervesa, damunt de la foto continua, amb lletra petita, el llarg títol del llibre. Després de *Contra els poetes* segueix *o versos que pretenen ser falsament biogràfics i molt deliberadament improbables d'un que no sap si ha estat mai tan sobriament borratxo com Charles Bukowski*: tot això és el títol. Anem a la solapa de la coberta: Ferran Anell, gvardina groga, assegut dalt d'un munt de pneumàtics, llegeix un llibre, casualment: *Lo más importante es saber atravesar el fuego (what matters most is how well you walk through the fire)*. A l'altra solapa hi ha la foto d'Andrés González, el traductor al castellà, una foto normal i corrent perquè, al revés de les altres dues fotos, no formen part del discurs del poemari.

Veiem el discurs. A Anell no li agrada la puntuació, ni les majúscules ni els poetes afectats. ¿Com distingir-los, a aquests? Fixin-se, són aquells que "diuen la meua obra... i crec que he sofert una transformació... i es toquen la perilla i posen cara de cul", són aquells "que escriuen quilos de paper amb metres cúbics de saliva contra el bon gust i la salut estomacal". Més discurs, la gent és mediocre: "La gent [...] es calcen la cara de gos i treballen van amb els seus cotxes van a la seva i tornen a fer dinars i sopars i en general la feina de viure consisteix a somiar de costat barallar-se dormir rascar-se sota el braç". Més discurs, hauriem de fer alguna cosa amb la gent, potser en la línia de Maiakovski: "És bonic tenir algú..." però... "si penso en la gent el primer que se'm ve al cap és la paraula metralleta". Més discurs, a Ferran Anell li agrada e.e. cummings i el blues: "El blues són les úniques sabates que em van bé". Més discurs, rendir-se mai: "Pensa que ha estat un bon combat un combat i encara ho és un bon combat encara encara encara encara encara...".

Amb els budells, Anell escriu una poesia discursiva ben clara i sincera. No sé si encabir-la en el realisme brut o en la poesia de les experiències, que no és ben bé igual que de l'experiència. No em consta que Anell hagi tingut una vida tan dura com el seu admirat Charles Bukowski, no em consta que l'hagi atropellat la seva senyora, no em consta que hagi estat ingressat a causa de l'excés d'alcohol, no em consta que hagi passat per la presó... Però suposo que hi ha un bon motiu per a tanta ràbia. Sé que es dedica a l'ensenyament (és professor interí de català, educació secundària) alhora que brega en la lluita sindical, i això són dues ocupacions que desgasten.

Llegeixin *Contra el poetas*, és un poemari dels bons escrit per un poeta dels bons. I de passada veuran que la vida pot ser molt bella. O no.